

شماره: مب/۱۷۹۲

تاریخ: ۱۳۸۳/۱۱/۳

بسمه تعالی

جهت اطلاع کلیه مدیران عامل محترم بانکهای دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک، موسسه اعتباری توسعه و سازمان حسابرسی ارسال گردید.

با احترام،

همانطور که مستحضرید تاکنون تلاشهای گوناگونی جهت بررسی موضوعات نظارت بانکی و تقویت رویه‌های مطمئن از سوی مراجع ذیربط بین‌المللی صورت گرفته است. بخشی از این تلاشها از سوی کمیته نظارت بانکی بال در بانک تسویه بین‌المللی و به منظور ضابطه‌مند نمودن مدیریت ریسک تطبیق توسط بانکها انجام شده است. ریسک تطبیق که به مفهوم ریسک ناشی از اعمال تحریمهای قانونی یا نظارتی است، زیانهای مالی و یا آسیبهای وارده بر اعتبار یک بانک را در پی دارد که به دلیل عدم رعایت یا ناتوانی در مطابقت با قوانین، مقررات، ضوابط نظارتی و استانداردهای مناسب اجرایی می‌باشد. این ریسک را می‌توان "ریسک درستی عملیات" نیز خواند. از این رو ریسک موصوف جزء محورهای اصلی در مدیریت ریسک است که باید مورد نظر مسئولان بانکها و موسسات اعتباری قرار گیرد.

در گزارشی که پیش رو دارید، مدیریت ریسک تطبیق به منزله فعالیت اصلی مدیریت ریسک در بانک تلقی شده و ایجاد واحدی مستقل از فعالیتهای بانکی در بانک، تحت عنوان واحد تطبیق، توصیه گردیده است. بدین منظور در گزارش حاضر پس از تعریف واحد تطبیق طی اصولی مسئولیتهای هیات مدیره، مدیران ارشد، نقشها و مسئولیتهای آنان و نیز کارکنان واحد تطبیق توضیح داده شده است.

امید است با مطالعه و بهره‌برداری لازم از این گزارش، از طریق اجرای موثر سیاستها و شیوه‌های نظارتی تطبیق و انجام اقدامات اصلاحی مناسب به هنگام شناسایی موارد نقض قوانین، ضوابط نظارتی، مقررات و استانداردها بتوان به حفظ اعتبار آن بانک و در نتیجه برآورده ساختن انتظارات مشتریان، بازارها و جامعه کمک نمود. /م

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمید تهرانفر

بهرام فیض زرین قلم

۳۸۱

۱۶۱۵-۱۶

۶

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

«اداره مطالعات و مقررات بانکی»

کارکرد بخش تطبیق در بانکها

(اصول نظارت تطبیقی)

گزارش مشورتی کمیته نظارت بر بانکداری

بانک تسویه بین‌المللی

(اکتبر ۲۰۰۳)

ترجمه: میترا محمدعلیزاده

گروه مطالعاتی: بانکی و اعتباری

اسفند ۱۳۸۳

«فهرست عناوین»

پیشگفتار	
۱-۴	مقدمه
۵	تعریف بخش تطبیق
۶	مسئولیت‌های هیات مدیره تطبیق
۶	اصل شماره ۱
۶-۸	مسئولیت‌های مدیریت ارشد تطبیق
۶-۷	اصل شماره ۲
۸	اصل شماره ۳
۸-۱۰	اصول حاکم بر کار بخش تطبیق
۸	وضعیت
۸	اصل شماره ۴
۹-۱۰	استقلال
۹-۱۰	اصل شماره ۵
۱۱-۱۳	نقش‌ها و مسئولیت‌ها
۱۱	اصل شماره ۶
۱۳	کارکنان بخش تطبیق
۱۳	اصل شماره ۷
۱۳	اصل شماره ۸

۱۴-۱۵	مسائل برون مرزی
۱۴	اصل شماره ۹
۱۵	رابطه با حسابرس داخلی
۱۵	اصل شماره ۱۰
۱۵-۱۶	تامین منابع از خارج
۱۵	اصل شماره ۱۱
۱۷	ماخذ

«بسمه تعالی»

اصول نظارت تطبیقی

پیشگفتار:

گزارش حاضر ترجمه تلاشی است که کمیته نظارت بر بانکداری بانک تسویه بین‌المللی (بال) برای ضابطه‌مند نمودن مدیریت ریسک تطبیقی، توسط بانک‌ها، انجام داده است. هرچند در حال حاضر می‌بایست آن را پیش‌نویس اصول مورد توافق تلقی نمود، ولی از زمان انتشار این گزارش (اکتبر سال ۲۰۰۳) تا ژانویه ۲۰۰۴ (تاریخ نهایی اعلام شده برای دریافت نقطه‌نظرات) تاکنون متن جدیدتری که دلالت بر نهایی شدن آن (پس از جمع‌بندی نقطه‌نظرات و انجام تغییرات احتمالی) باشد در سایت بانک تسویه بین‌المللی قرار نگرفته است. بنابراین، با توجه به اهمیتی که عملکرد بانک از دیدگاه مطابقت آن با قوانین، مقررات و دستورالعمل‌ها دارد گزینش این متن برای ترجمه انجام شد.

ریسک تطبیقی می‌تواند شهرت بانک را به مخاطره بیاندازد. از این رو، مدیریت ریسک تطبیقی به منزله فعالیت اصلی مدیریت ریسک در بانک تلقی شده، و ایجاد بخشی مستقل از فعالیت‌های بانکی در بانک، تحت عنوان بخش تطبیقی، توصیه گردیده است. این نکته موضوعی است که می‌بایست از جنبه حاکمیت سهامی کاملاً مورد توجه بانک‌ها قرار گیرد.

در گزارش حاضر پس از تعریف بخش تطبیقی، طی اصولی، مسئولیت‌های هیات مدیره، مدیران ارشد، نقش‌ها و مسئولیت‌های آن‌ها و نیز کارکنان بخش تطبیقی توضیح داده شده است.

مقدمه:

۱- کمیته نظارت بانکی بال (که اختصاراً کمیته خوانده می‌شود) به عنوان قسمتی از تلاش‌های جاری خود برای بررسی موضوعات نظارت بانکی و تقویت رویه‌های مطمئن، گزارش حاضر را در مورد بخش تطبیق* در موسسات بانکی منتشر کرده است.

هدف بخش تطبیق، یاری رساندن به بانک، در زمینه مدیریت ریسک تطبیق می‌باشد، ریسکی که می‌تواند به مفهوم ریسک تحریم‌های قانونی یا نظارتی، زیان‌های مالی و یا آسیب‌های وارده بر اعتبار یک بانک در نتیجه ناتوانی آن در مطابقت با قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای مناسب اجرایی (مجموعاً «قوانین، مقررات و استانداردها») باشد. گاهی اوقات نیز می‌توان ریسک تطبیق را ریسک درستی عملیات بانکی** خواند، زیرا اعتبار بانک ارتباط نزدیکی با پای‌بندی آن به صحت عملیات بانکی و نیز انجام معاملات منصفانه دارد. ناظرین بانکی باید از اجرای موثر سیاست‌ها و شیوه‌های نظارتی تطبیق و انجام اقدامات اصلاحی مناسب به هنگام شناسایی موارد نقض قوانین، مقررات و استانداردها رضایت خاطر حاصل نمایند.

*- در این سند، اصطلاح «بخش» (Function) اشاره به کارکنان مسئول انجام اقدامات و مسئولیت‌های خاص دارد. این اصطلاح قرار نیست بر هیچ گونه ساختار سازمانی خاصی دلالت کند.

** Integrity risk.

۲- مطابقت با قوانین، مقررات و استانداردها، در مجموع، به حفظ شهرت بانک و در نتیجه بر آورده ساختن انتظارات از مشتریان، بازارها و جامعه کمک می‌کند. اگرچه مطابقت با قوانین، مقررات و استانداردها همواره مهم تلقی می‌شده، اما طی چند سال اخیر مدیریت ریسک تطبیق ضابطه‌مندتر شده و به صورت یک روش متمایز برای مدیریت ریسک درآمده است.

۳- سند حاضر به عنوان راهنمای اصلی بانک‌ها تلقی می‌شود و نقطه نظرات ناظرین بانکی در زمینه کار تطبیق در موسسات بانکی را منعکس می‌نماید. اصول مطروحه در این سند، هرچند که باید در یک چارچوب قانونی و نظارتی خاص مورد استفاده قرار گیرند، از کاربردی کلی برخوردار می‌باشند، از نقطه نظر نحوه سازماندهی و مسئولیت‌های بخش تطبیق تفاوت‌های چشمگیری میان بانک‌ها وجود دارد. برخی از بانک‌ها دارای یک بخش تطبیق متمرکز می‌باشند (یعنی تمام کارکنان تطبیق در یک بخش مستقر شده‌اند) در حالی که سایر بانک‌ها یک بخش تطبیق غیر متمرکز را برگزیده‌اند (یعنی کارکنان بخش تطبیق زمینه‌های متفاوتی دارند). بسیاری از بانک‌ها گروهی کارشناس تطبیق را در اختیار دارند و در برخی از بانک‌ها ممکن است نقش مشورتی جداگانه‌ای برای بخش حقوقی در نظر گرفته شده باشد. تفاوت‌هایی هم در حوزه‌های قضایی* وجود دارد. مثلاً در بعضی از حوزه‌ها، بخش تطبیق مسئولیت‌های قانونی خاصی را بر عهده دارد در حالی که سایرین چنین مسئولیت‌هایی ندارند.

* - Jurisdiction.

۴- کمیته نظارت بانکی بال اذعان دارد که روش خاص انتخابی از سوی بانک‌های هریک از کشورها به عوامل متعددی بستگی دارد، از جمله اندازه، پیچیدگی، ماهیت و دامنه جغرافیایی فعالیت‌های آنان، معذالک، صرفنظر از چگونگی سازماندهی بخش تطبیق در یک بانک، دو اصل کلیدی را باید در نظر داشت: نخست آن که نقش و مسئولیت‌های بخش تطبیق باید به روشنی توضیح داده شوند و دوم آن که بخش تطبیق باید مستقل از فعالیت‌های حرفه‌ای بانک باشد.

۵- زمانی که فرهنگ حاکم بر بانک، در تمامی سطوح آن، بر حد بالایی از استانداردهای اخلاقی تاکید دارد مدیریت ریسک تطبیق از اثربخشی بیشتری برخوردار می‌گردد. هیات مدیره و مدیران ارشد باید فرهنگ سازمانی را ترویج نمایند که از نقطه نظر تطبیق با قوانین، مقررات و استانداردها، به هنگام انجام امور بانکی، هم در عمل و هم گفتار انتظارات تمامی کارکنان (از جمله مدیران ارشد) را برآورده سازند. بخش تطبیقی که در یک بانک بر اساس اصول مطروحه در این سند سازماندهی شده باشد از این رو که به حاکمیت سهامی اثر بخش کمک می‌نماید، می‌بایست برای ایجاد یک فرهنگ اصیل تطبیق مبتنی بر استانداردهای اخلاقی مورد حمایت قرار گیرد.

۶- سند حاضر می‌بایست همراه با چند مقاله مربوط دیگر کمیته، با عناوین زیر، مورد مطالعه قرار گیرد:

- ❖ چارچوب سیستم‌های کنترل داخلی در موسسات بانکی (سپتامبر ۱۹۹۸)؛
- ❖ تقویت حاکمیت سهامی در موسسات بانکی (سپتامبر ۱۹۹۹)؛
- ❖ حسابرسی داخلی در بانک‌ها و رابطه بازرسان و حساب‌برسان (اوت ۲۰۰۱)؛
- ❖ دقت نظر و نکته‌سنجی بانک‌ها برای انتخاب مشتریان* (اکتبر ۲۰۰۱)؛
- ❖ رویه‌های موثر برای نظارت بر ریسک عملیاتی (فوریه ۲۰۰۳)؛

* Customer Due Diligence for Banks.

۷- اصول مطرح شده در این سند ساختار مدیریتی را مفروض می‌دارد که از یک هیات مدیره و مدیریت ارشد تشکیل شده است. چارچوب قانونی و مقرراتی در میان کشورها و موسسات، به دلیل کارکردهای متفاوت هیات مدیره و مدیران ارشد دارای اختلافاتی است. بنابراین، اصول مطروحه در این سند می‌باید به طور جداگانه و مطابق با ساختار حاکمیت سهامی هر کشور و هر موسسه به کار گرفته شود*.

۸- سند حاضر، در ابتدا، تعریفی از «بخش تطبیق» ارائه می‌کند، سپس مسئولیت‌های هیات مدیره و مدیران ارشد را برای کار تطبیق مورد بررسی قرار می‌دهد و در ادامه بخش «اصول حاکم بر بخش تطبیق» آورده می‌شود که به بحث پیرامون سازمان و ساختار بخش تطبیق در یک بانک، نقش و مسئولیت‌های آن و سایر موارد مربوط می‌پردازد.

۹- اصول مطروحه در این سند در مورد بانک‌ها، گروه‌های بانکی و شرکت‌های هولدینگی که شرکت‌های تابعه آنها عمدتاً بانک‌ها هستند، کاربرد دارد.

*- در برخی از کشورها، به منظور کسب اطمینان از انجام بهینه وظایف نظارتی، هیات مدیره، وظیفه اصلی اگر نگوییم -انحصاری- نظارت بر بخش اجرایی (مدیریت ارشد، مدیرکل) را بر عهده دارد. بدین منظور، در بعضی از موارد این هیات به عنوان هیات نظارت هم خوانده می‌شود که به معنای آن است که هیچ‌گونه وظیفه اجرایی ندارد. در سایر کشورها، بر عکس، هیات مدیره، از قابلیت‌های بیشتری برخوردار است و براساس آن چارچوبی کلی برای مدیران بانک وضع می‌کند. به دلیل همین تفاوت‌ها، در این سند قید عناوین هیات مدیره و مدیران ارشد نه برای شناسایی ساختارهای قانونی بلکه برای تشخیص دو بخش تصمیم‌گیرنده در یک بانک مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تعریف بخش تطبیق:

۱۰- بخش تطبیق یک بانک را می‌توان به شرح زیر تعریف کرد:

«بخش مستقلی است که ریسک تطبیق بانک را شناسایی، ارزیابی و کنترل کرده و در مورد آنها به ارائه مشاوره و گزارش می‌پردازد. این ریسک، خطر تحریم‌های قانونی و نظارتی، زیان‌های مالی و از دست دادن شهرت یک بانک، در نتیجه ناموفق بودن آن در مطابقت با قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای اجرایی (در مجموع قوانین، مقررات و استانداردها) است.»

۱۱- قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی، اساساً مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای بانک هستند. این گروه شامل قوانینی است که در رابطه با جلوگیری از جرائم پولشویی و تامین مالی تروریستی، هدایت امور تجاری (شامل مواردی مانند پیشگیری یا کاهش تضاد منافع)، حفاظت اطلاعات و مسائل خصوصی و اعتباری مصرف‌کننده (چنانچه بانک درگیر کار اعتبار مصرف‌کننده باشد) مطرح می‌باشند. این قوانین و مقررات بسته به شیوه اتخاذ شده از سوی مقام نظارتی یا خود بانک ممکن است از اقدامات معمول تجاری بانک تا حدی فراتر رفته، به حوزه‌هایی نظیر قانون اشتغال و مالیات هم تسری یابند.

۱۲- قوانین، مقررات و استانداردهای قابل اجرا احتمالاً از منابع متعددی از جمله قوانین، مقررات و استانداردهای اولیه صادره از سوی ناظران، عرف بازار، دستورالعمل‌های اتحادیه‌های صنعت (بانکداری) و آئین‌نامه‌های داخلی قابل استفاده برای کارکنان بانک اخذ می‌شوند. این قوانین احتمالاً محدوده‌ای فراتر از آنچه که قانوناً الزامی است و سطح گسترده‌تری از هنجارهای درستی و امانت و انجام معاملات عادلانه را در بر می‌گیرند.

مسئولیت‌های هیات مدیره تطبیق:

اصل شماره ۱- هیات مدیره بانک مسئولیت نظارت بر ریسک تطبیق* مدیران بانک را بر عهده دارد. هیات مدیره باید سیاست تطبیق بانک را که شامل یک مجوز یا سند رسمی دیگری دال بر ایجاد یک بخش تطبیق دائمی است، مورد تایید قرار دهد. حداقل سالی یکبار، هیات مدیره یا کمیته‌ای از سوی هیات مدیره باید سیاست تطبیق و نحوه اجرای مستمر آن را مورد بررسی قرار دهد تا میزان موثر بودن مدیریت ریسک تطبیق بانک را ارزیابی کند.

۱۳- سیاست تطبیق بانک موثر نخواهد بود مگر آن که هیات مدیره به طور کامل نسبت به ترویج ارزشهای صداقت و درستی در کل سازمان متعهد باشد. تطبیق با قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی می‌باید به صورت ابزارهایی ضروری برای رسیدن به این هدف مورد توجه قرار گیرد. هیات مدیره موظف به کسب اطمینان از وجود یک سیاست مناسب جهت مدیریت ریسک تطبیق بانک می‌باشد و باید بر اجرای صحیح سیاست نظارت داشته باشد که این امر شامل حصول اطمینان نسبت به اجرای موثر و سریع موضوعات تطبیق است.

مسئولیت‌های مدیریت ارشد تطبیق:

اصل شماره ۲- مدیران ارشد بانک مسئول تدوین سیاست تطبیق، اطمینان از اجرای آن و گزارش نحوه اجرای آن به هیات مدیره می‌باشند، آنان، همچنین مسئول ارزیابی مستمر مناسب بودن سیاست تطبیق هستند.

* Compliance Risk.

۱۴- سیاست بانک در زمینه تطبیق می‌بایست مکتوب باشد و موارد اصلی ریسک تطبیق را که بانک با آن مواجه است شناسایی کرده و نحوه برخورد بانک برای کنترل آنها را توضیح دهد. سیاست مذکور باید مشتمل بر اصول اولیه لازم‌الرعایه از سوی تمامی کارکنان عضو (و از جمله مدیران ارشد) باشد و به اقتضای شرایط چارچوبی منسجم را برای اجرا، حاوی راهنمای تفصیلی و مشروح برای کارکنان در برگیرد. وضوح و شفافیت کار را می‌توان از طریق تمایز قابل شدن بین استانداردهای کلی که برای تمامی کارکنان لازم الاجراست و قوانینی که صرفاً برای گروه خاصی از کارکنان قابل اجرا است، افزایش داد.

۱۵- وظیفه مدیران ارشد این است که از اجرا و رعایت سیاست تطبیق اطمینان کسب کنند و به هنگام شناسایی موارد نقض سیاست تطبیق، اقدامات اصلاحی و انضباطی مناسب انجام دهند.

۱۶- مدیران ارشد باید:

- حداقل سالی یکبار، به منظور کسب اطمینان از مناسب بودن سیاست فعلی تطبیق، سیاست مذکور و نحوه اجرای مستمر آن را مورد بازنگری قرار دهند.
- حداقل سالی یکبار، گزارشی در مورد موضوعات مربوط به سیاست تطبیق و نحوه اجرای آن که شامل توصیه‌های آنها در مورد تغییرات لازم در سیاست می‌باشد به هیات مدیره یا کمیته‌ای از هیات ارائه دهند، این گزارشها می‌باید به اعضای هیات مدیره، برای انجام قضاوتی آگاهانه در زمینه موثر بودن مدیریت ریسک تطبیق بانک کمک کند، و
- در اسرع وقت گزارشی درباره هرگونه موارد مهم نقض قوانین، مقررات و استانداردها به هیات مدیره یا کمیته‌ای از هیات ارائه نماید.

اصل شماره ۳- مدیران ارشد بانک، به عنوان بخشی از سیاست تطبیق، مسئولیت ایجاد یک بخش تطبیق موثر و دائم در بانک را بر عهده دارند.

۱۷- مدیران ارشد بانک باید برای کسب اطمینان از این که بانک می تواند به بخش تطبیق موثر و دائمی که از منابع کافی نیز برخوردار است، اتکا کنند، اقدامات لازم را انجام دهند.

اصول حاکم بر بخش تطبیق:

وضعیت:

اصل شماره ۴- بخش تطبیق در بانک می باید دارای یک وضعیت حقوقی رسمی باشد. این امر از طریق یک مجوز یا سند رسمی دیگری که مورد تایید هیات مدیره بوده و جایگاه، اقتدار* و استقلال بخش را تعیین می کند، به نحو احسن قابل انجام است.

۱۸- در این مجوز یا هرگونه سند رسمی دیگر باید موارد زیر لحاظ گردد:

- معیارهایی برای کسب اطمینان از استقلال بخش تطبیق از سایر فعالیت های حرفه ای بانک؛
- نقش و مسئولیت های آن؛
- رابطه آن با سایر بخشها یا واحدهای درون بانک؛
- حق دسترسی به اطلاعات لازم جهت اجرای مسئولیتها؛

* - authority.

- حق انجام تحقیقات در خصوص موارد احتمالی نقض سیاست تطبیق و در صورت لزوم، انتصاب وکیل یا مشاور حقوقی خارج از بانک برای انجام این کار؛
- ضرورت گزارش‌دهی رسمی به مدیران ارشد و هیات مدیره؛
- حق دسترسی و تماس مستقیم با هیات مدیره یا کمیته‌ای از این هیات؛

۱۹- مجوز تطبیق یا هر سند رسمی دیگر باید به تمامی کارکنان بانک ابلاغ شود.

استقلال

اصل شماره ۵- بخش تطبیق بانک باید از فعالیت‌های حرفه‌ای بانک مستقل باشد.

۲۰- بخش تطبیق باید به طور مستقل در کل ادارات بانک که در آنها ریسک تطبیق وجود دارد قادر به انجام مسئولیت‌های خود باشد، این بخش باید در مورد هرگونه بی‌نظمی یا تخطی‌های احتمالی از قوانین، که با انجام تحقیقات مشخص می‌شود، بدون ترس از کیفر و انتقام یا مغضوب شدن از سوی مدیران یا دیگر کارکنان، در ارائه گزارش به مدیران ارشد و هیات مدیره یا کمیته‌ای از هیات مدیره آزاد باشد.

۲۱- بخش تطبیق باید برای انجام وظایف خود، مستقلاً حق برقراری ارتباط با هر یک از کارکنان عضو و دسترسی به سوابق یا فایل‌های لازم را داشته باشد.

۲۲- استقلال بخش تطبیق، مستلزم آن است که این بخش برای اجرای موثر وظایف خود منابع کافی را در اختیار داشته باشد. بودجه و جدول پاداش‌ها برای کارکنان بخش تطبیق، باید با اهداف بخش تطبیق هماهنگ بوده، در نتیجه نباید به عملکرد مالی فعالیت‌های حرفه‌ای مختلف بانک وابستگی داشته باشد.

۲۳- بخش تطبیق در هر بانک ممکن است متمرکز یا غیر متمرکز باشد. در هر دو حالت، می‌باید یک سرپرست تطبیق وجود داشته باشد که مسئولیت اداره فعالیت‌های روزانه بخش تطبیق را بر عهده داشته و تمامی کارکنان بخش تطبیق گزارش کار خود را به وی ارائه دهند.* در یک بخش تطبیق غیر متمرکز استقلال کارکنان بخش تطبیق در صورتی که گزارش خود را به جای ارائه به سرپرست بخش تطبیق، به مدیریت حوزه کاری خود ارائه دهند، تضعیف و خدشه‌دار خواهد شد.

۲۴- سرپرست بخش تطبیق ممکن است یکی از مدیران ارشد و یا فردی غیر از او باشد. چنانچه این شخص از مدیران ارشد باشد، دیگر نباید مسئولیت مستقیمی در راستای وظایف حرفه‌ای اصلی بانک داشته باشد و در صورتی که از مدیران ارشد نباشد باید برای گزارش‌دهی ارتباط مستقیمی با مدیران ارشدی داشته باشد که وظایف اصلی حرفه‌ای را در بانک بر عهده ندارند. ضمناً باید حق ارائه مستقیم گزارشها به هیات مدیره یا کمیته‌ای از هیات را داشته باشد.

۲۵- در بانک‌های کوچکتر، ممکن است کارکنان بخش تطبیق، فعالیت‌هایی در زمینه‌هایی غیر از تطبیق هم انجام دهند، مشروط بر این که این وظایف هیچ تعارضی با مسئولیت‌های آنها در بخش تطبیق نداشته باشد. برای مثال، کارکنان بخش تطبیق نباید هیچ‌گونه مسئولیت درآمدزایی نظیر تجارت، بازاریابی یا ارائه مشاوره به مشتریان داشته باشند.

*- در برخی از بانک‌ها، سرپرست بخش تطبیق به عنوان «کارشناس تطبیق» خوانده می‌شود، در حالی که در برخی دیگر اصطلاح «کارشناس تطبیق» به هریک از کارکنانی که وظایف تطبیق را انجام می‌دهند، اطلاق می‌گردد. به منظور پیشگیری از بروز اشتباه به دلیل این وجه تمایز، در سند حاضر از اصطلاح «سرپرست بخش تطبیق» استفاده شده است.

نقش و مسئولیت‌ها:

اصل شماره ۶- نقش بخش تطبیق بانک باید این باشد که ریسک‌های تطبیق فرا روی بانک را مورد شناسایی، ارزیابی و بررسی دقیق قرار داده و در مورد این ریسک‌ها به مدیران ارشد و هیات مدیره توصیه و گزارش نماید.

۲۶- مسئولیت‌های بخش تطبیق، اگر نگوییم همه، عمدتاً باید شامل موارد زیر باشد و هرگونه مسئولیتی که توسط بخش تطبیق اجرا نمی‌گردد باید از سوی بخش مستقل دیگری به اجرا درآید.

- بر اساس اقدامات پیشگیرانه*، شناسایی و ارزیابی ریسک‌های تطبیق مربوط به فعالیت‌های حرفه‌ای بانک، از جمله فعالیت‌هایی مربوط به گسترش محصولات و رویه‌های کاری، پیشنهاد انجام فعالیت یا برقراری روابط با مشتری جدید یا ایجاد تغییرات اساسی در ماهیت چنین روابطی.
- ارائه مشاوره به مدیران در مورد قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی از جمله به روز نگه‌داشتن آنها در مورد تحولات قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی و ارائه مشاوره‌های مربوط به مدیریت.
- ارائه رهنمودهای کتبی به کارکنان در مورد نحوه اجرای صحیح قوانین، مقررات و استانداردها با استفاده از سیاست‌ها و رویه‌ها و سایر اسناد نظیر دستورالعمل تطبیق، ضوابط داخلی و دستورالعمل‌ها.
- ارزیابی مناسب بودن شیوه‌های اجرایی داخلی و دستورالعمل‌ها، بلافاصله پس از شناسایی نواقص در سیاست‌ها و شیوه‌های اجرایی، و در صورت نیاز، ارائه راهکار برای انجام اصلاحات.

* Proactive

- **بررسی و کنترل دقیق روند تطبیق با سیاست مربوط آن از طریق ارزیابی و آزمون منظم و جامع ریسک تطبیق، و ارائه منظم گزارش درباره موضوعات تطبیق به مدیران ارشد، و در صورت لزوم به هیات مدیره یا کمیته‌ای از هیات مدیره.** گزارشها باید درباره ارزیابی و آزمون ریسک تطبیق در خلال دوران گزارش دهی، و هرگونه نقض قوانین و یا نقایص شناخته شده و اقدامات اصلاحی انجام شده، و نیز مشتمل بر اطلاعاتی در مورد کلاسهای آموزش تطبیق ارائه شده به کارکنان بخش تطبیق و سایر کارکنان بانک باشد.
- **انجام هرگونه مسئولیت قانونی خاص (مثلاً ایفای نقش کارشناس پولشویی).**
- **آموزش کارکنان در رابطه با تطبیق با قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی، و ایفای نقش به عنوان مرجعی در بانک برای پاسخگویی به سئوالات کارکنان در مورد تطبیق.**
- **برقراری ارتباط با سازمانهای خارجی ذیربط، از جمله ناظرین، تدوین کنندگان استانداردها و مشاورین قانونی خارجی.**

۲۷- همانطور که در بالا ذکر شد، تمامی مسئولیت‌های فوق لزوماً به وسیله بخش تطبیق انجام نمی‌شود. به طور مثال، در برخی از بانکها، بخشهای حقوقی و تطبیق از هم مجزا هستند، بخش حقوقی، مسئول ارائه مشاوره به مدیریت در مورد قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی و تهیه راهنما برای کارکنان می‌باشند، در حالی که بخش تطبیق مسئول کنترل و بررسی تطبیق با سیاستها و رویه‌های قانونی و ارائه گزارش به مدیریت است. **در صورت تداخل وظایف، نحوه اختصاص مسئولیتها به هر بخش باید کاملاً روشن باشد و به هنگام ضرورت، باید ساز و کارهایی رسمی برای**

همکاری میان هر بخش و تبادل اطلاعات مربوط بوجود آید. نتایج آزمون‌هایی که به وسیله بخش تطبیق انجام نمی‌شوند، (مثل حسابرسی داخلی و یا خود ارزیابی کنترل مدیریت) اما نقض تطبیق خاصی را شناسایی می‌کند، می‌باید سریعاً به سرپرست بخش تطبیق گزارش داده شود.

۲۸- مسئولیت‌های بخش تطبیق نظیر اجرا و بازنگری سیاست‌ها و شیوه‌های خاص، آزمون تطبیق و آموزش کارکنان در مورد موضوعات تطبیق که حاصل فعالیت‌های برنامه‌ریزی شده است، می‌باید تحت یک برنامه خاص به اجرا درآید.

کارکنان بخش تطبیق:

اصل شماره ۷- سرپرست بخش تطبیق مسئولیت اداره فعالیت‌های روزانه بخش تطبیق، مطابق با اصول مقرر شده در این سند را بر عهده دارد.

۲۹- اجرای این اصل مستلزم اعمال نظارت مناسب از سوی سرپرست بخش تطبیق بر فعالیت‌های کارکنان بخش تطبیق می‌باشد.

۳۰- ناظر بانک می‌باید به هنگام کناره‌گیری سرپرست بخش تطبیق از سمت خود، مطلع گردد.

اصل شماره ۸- کارکنانی که مسئولیت تطبیق را بر عهده دارند باید دارای صلاحیت، تجربه و قابلیت‌های حرفه‌ای و شخصی لازم برای اجرای موثر وظایفشان باشند.

۳۱- قابلیت‌های حرفه‌ای مناسب مستلزم درک صحیح از قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی و تاثیر عملی آنها بر عملیات بانکی می‌باشد. مهارت‌های حرفه‌ای کارکنان

بخش تطبیق، خصوصاً با در نظر گرفتن اصل به هنگام ماندن و همگامی با تحولات قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی، باید به کمک آموزش‌ها و تعلیمات منظم و نظام‌مند حفظ شود.

۳۲- قابلیت‌های شخصی مناسب (همانند اکثریت دیگر کارکنان بانک) شامل درستی و صداقت، یک ذهن کنجکاو و پرسشگر، بی‌طرفی و استقلال رای هنگام قضاوت، مهارت در برقراری خوب ارتباط، بصیرت و حضور ذهن و همچنین توانایی مناظره مستدل با سایر همکاران، درباره مباحث مورد مناقشه در موضوعات تطبیق.

مسائل برون‌مرزی:

اصل شماره ۹- فعالیت‌هایی که بخش تطبیق بانک‌ها در سایر حوزه‌های قضایی انجام می‌دهند باید به نحوی سازماندهی شوند که بتوان اطمینان حاصل کرد که با موضوعات تطبیق داخلی، در مجموع به نحو قابل قبولی در چارچوب سیاست تطبیق بانک قرار می‌گیرند.

۳۳- بانک‌ها ممکن است فعالیت‌های حرفه‌ای خود را به صورت بین‌المللی و از طریق شعب یا شرکت‌های تابعه محلی یا در سایر حوزه‌های قضایی که در آنها حضور فیزیکی ندارند، انجام دهند. از آنجا که الزامات قانونی و نظارتی ممکن است از یک حوزه قضایی به حوزه دیگر تفاوت‌هایی داشته باشد، مسائل تطبیق خاص هر یک از حوزه‌های قضایی می‌باید در داخل ساختار سیاست تطبیق، در گستره گروه بانکی هماهنگ شود.

۳۴- نحوه سازماندهی و ساختار بخش تطبیق و مسئولیت‌های آن باید با الزامات قانونی و نظارتی محلی هماهنگ باشد.

رابطه با حسابرس داخلی:

اصل شماره ۱۰- دامنه و گستره فعالیت‌های بخش تطبیق می‌باید از سوی بخش حسابرسی داخلی مورد بازنگری دوره‌ای قرار گیرد.

۳۵- ریسک تطبیق باید در متدولوژی ارزیابی ریسک بخش حسابرسی داخلی گنجانده شود و باید یک برنامه حسابرسی متناسب با سطح ریسک ایجاد شود. بخش حسابرسی داخلی در بازنگری فعالیت‌های تطبیق باید به موقع ابزارهای کنترلی را در داخل بانک تحت آزمون قرار دهد تا از تطبیق با قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی اطمینان حاصل کند.

۳۶- این اصل مبین آن است که بخش تطبیق و بخش حسابرسی باید از یکدیگر منفک باشند تا اطمینان حاصل گردد که فعالیت‌های بخش تطبیق مورد بازنگری مستقل قرار می‌گیرند.

تامین منابع از خارج:

اصل شماره ۱۱- وظایف خاصی از بخش تطبیق که ممکن است از خارج تامین منابع شوند، همچنان باید تحت نظارت سرپرست بخش تطبیق که باید در استخدام بانک باشد، قرار گیرد.

۳۷- مدیریت ریسک تطبیق را باید به منزلهٔ فعالیت اصلی مدیریت ریسک در بانک تلقی نمود. وظایف خاص بخش تطبیق (مثل آزمون و کنترل تطبیق) ممکن است از خارج تامین شود، مشروط بر این که ترتیبات تامین منابع از خارج به وسیله سرپرست بخش تطبیق نظارت شود.

۳۸- بدون توجه به حدود تامین منابع مسئولیت‌های بخش تطبیق از خارج، هیات مدیره و مدیران ارشد کماکان مسئول تطبیق بانک با تمامی قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی تلقی خواهند شد.

ماخذ:

*BIS. Basel Committee on Banking Supervision, Consultative Document:
The compliance function in banks, issued for comment by 31 January
2004, October 2003.*

استفاده از مطالب این مجموعه با ذکر ماخذ بلامانع است.

